

Od:
Iwona Kowalska

Warszawa, 25.12.2025 r.

Do:
Sz. P. Karol Nawrocki, Prezydent RP
Kancelaria Prezydenta RP
Biuro Interwencyjnej Pomocy Prawnej i Listów
ul. Wiejska 10, 00-902 Warszawa

Petycja w sprawie
ograniczonego wykorzystania referendum w Polsce skutkującego niemożnością
sprawowania władzy bezpośrednio przez naród oraz propozycji wprowadzenia
referendum elektronicznego

Szanowny Panie Prezydencie,

Działając na podstawie ustawy o petycjach (Dz.U. 2014 poz. 1195) oraz na podstawie art. 63 Konstytucji RP składam niniejszą petycję dotyczącą ograniczonego wykorzystania referendum w Polsce skutkującego niemożnością sprawowania władzy bezpośrednio przez naród oraz propozycji wprowadzenia referendum elektronicznego.

Petycja jest skierowana do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jako organu konstytucyjnego posiadającego kompetencje do zarządzenia referendum ogólnokrajowego oraz inicjowania debaty publicznej w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa.

Niniejsza petycja ma na celu podjęcie przez Prezydenta RP działań mieszczących się w jego konstytucyjnych kompetencjach, zmierzających do wzmocnienia bezpośredniego udziału obywateli w sprawowaniu władzy.

Uzasadnienie

W Polsce instytucja referendum, przewidziana w art. 125 Konstytucji RP, praktycznie nie jest wykorzystywana w sprawach o istotnym znaczeniu dla państwa. W konsekwencji obywatele są pozbawiani możliwości sprawowania władzy bezpośrednio, co wynika z art. 4 Konstytucji RP:

„Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.”

W praktyce referenda ogólnokrajowe są w Polsce bardzo rzadkie, a organy władzy publicznej, w tym Sejm oraz Prezydent RP, niemal nie korzystają z tego konstytucyjnego instrumentu. Rząd zwykle unika organizowania referendów ze względu na koszty i konsekwencje polityczne, co prowadzi do sytuacji, w której obywatele są faktycznie pozbawieni możliwości sprawowania władzy bezpośrednio, mimo że Konstytucja wyraźnie takie prawo przewiduje.

Aby umożliwić obywatelom realizację tego konstytucyjnego prawa bez generowania wysokich kosztów związanych z referendum papierowym, proponuję rozważenie wprowadzenia referendum elektronicznego.

Analogicznie jak w przypadku funkcjonujących rozliczeń podatkowych online, system taki mógłby być:

- zabezpieczony przed dostępem osób nieuprawnionych,
- zapewniać obywatelowi kontrolę nad własnym głosem, umożliwiając weryfikację, czy oddany głos został prawidłowo zarejestrowany i uwzględniony w wynikach referendum.

Wdrożenie referendum elektronicznego praktycznie eliminuje koszty związane z referendum papierowym, ograniczając je do minimalnych kosztów utrzymania systemu. Taka platforma mogłaby powstać w ramach już istniejących narzędzi, takich jak mObywatel lub ePUAP, które umożliwiają bezpieczną identyfikację obywateli i wykorzystują zaawansowane zabezpieczenia techniczne. Rozszerzenie ich funkcjonalności o zakładkę „Referendum” nie powinno stanowić istotnego problemu technicznego.

Dodatkowo platforma ta mogłaby służyć do bieżącego badania nastrojów społecznych w sprawach o istotnym znaczeniu publicznym, co pozwoliłoby organom władzy publicznej, w tym Prezydentowi RP, lepiej reagować na wolę narodu i podejmować decyzje zgodne z oczekiwaniami obywateli.

Przykład ze Szwajcarii

Szwajcaria od lat korzysta z referendum i inicjatyw obywatelskich, przeprowadzając ich średnio kilka w roku. W niektórych kantonach, m.in. Zug i Neuchâtel, umożliwiono obywatelom oddawanie głosów przez internet w referendach lokalnych. System ten wykorzystuje szyfrowanie oraz identyfikację cyfrową, zapewniając tajność i niezmiennosć głosu. Doświadczenia szwajcarskie pokazują, że bezpieczne referenda elektroniczne są technicznie możliwe i skutecznie zwiększają udział obywateli w decyzjach publicznych przy jednoczesnym ograniczeniu kosztów.

Brak praktycznego stosowania instytucji referendum na poziomie ogólnokrajowym powoduje, że obywatele nie mają realnej możliwości decydowania o sprawach o istotnym znaczeniu publicznym, co prowadzi do naruszenia konstytucyjnych praw, w tym:

- prawa do udziału w sprawowaniu władzy (art. 4 Konstytucji RP),
- prawa do informacji o działaniach organów władzy publicznej (art. 61 Konstytucji RP),
- prawa do uczestnictwa w życiu publicznym na zasadach równości.

Brak referendum w sprawach istotnych publicznie oznacza, że obywatele nie tylko nie mogą sprawować władzy bezpośrednio, ale również nie są odpowiednio informowani o kluczowych decyzjach państwa, co stoi w sprzeczności z Konstytucją:

„Każdemu zapewnia się wolność pozyskiwania informacji oraz możliwości ich rozpowszechniania. Ograniczenia w tych wolnościach mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie prawnym...”

Nieorganizowanie referendum i brak zapewnienia pełnej informacji obywatelom prowadzi do **politycznej patologii**, w której decyzje dotyczące spraw istotnych, np. polityki socjalnej, finansowej lub pomocy zagranicznej, są podejmowane **bez udziału obywateli i bez ich świadomości**. Przykłady obejmują m.in.:

- uchwalanie ustaw przyznających prawa do świadczeń emerytalnych osobom z Izraela i Ukrainy na warunkach odbiegających od standardów międzynarodowych (co generuje wpływ na budżet państwa) dając im uprzywilejowanie, jakie nie są stosowane nigdzie na świecie wobec żadnego innego narodu,
- podejmowanie decyzji o przekazywaniu pomocy militarnej Ukrainie bez realnego uwzględnienia opinii obywateli,
- wysłanie wojska polskiego na Ukrainę, itd.

Takie praktyki są sprzeczne z konstytucyjnymi zasadami państwa prawnego, transparentności i udziału obywateli w sprawowaniu władzy, co rodzi ryzyko systemowych nieprawidłowości i osłabia demokratyczną legitymację państwa.

Wnioski i postulaty

W związku z powyższym wnoszę o:

- a) podjęcie przez Prezydenta RP inicjatywy zmierzającej do zwiększenia wykorzystania instytucji referendum ogólnokrajowego w sprawach o istotnym znaczeniu dla państwa,**
- b) rozważenie skorzystania z konstytucyjnego uprawnienia Prezydenta RP do zarządzenia referendum ogólnokrajowego w sprawach szczególnie ważnych dla narodu,**
- c) zainicjowanie debaty publicznej oraz współpracy z właściwymi organami państwa nad wprowadzeniem referendum elektronicznego,**
- d) rozważenie możliwości wykorzystania platform mObywatel lub ePUAP jako narzędzi bezpiecznego, powszechnego i przejrzystego udziału obywateli w referendum.**

Ostatnie zapowiedzi rządu dotyczące możliwości zwiększonego zaangażowania Polski w konflikt zbrojny na Ukrainie stanowią przykład sytuacji, w której decyzje organów władzy publicznej mogą być podejmowane bez realnego udziału społeczeństwa. Obywatele nie mają możliwości wypowiedzenia się w tej kluczowej dla

bezpieczeństwa państwa sprawie ani dostępu do pełnej informacji, co rodzi wątpliwości co do zgodności takich działań z zasadą suwerenności narodu.

Prezydent RP, jako najwyższy przedstawiciel Rzeczypospolitej i strażnik Konstytucji, dysponuje szczególną rolą oraz narzędziami umożliwiającymi ochronę konstytucyjnego prawa obywateli do sprawowania władzy bezpośrednio. Aktywne korzystanie z instytucji referendum oraz inicjowanie rozwiązań umożliwiających jego nowoczesną i powszechną formę przyczyniłoby się do wzmocnienia demokracji, przejrzystości życia publicznego oraz realnego udziału narodu w podejmowaniu decyzji o fundamentalnym znaczeniu dla państwa.

Wnoszę o rozpatrzenie niniejszej petycji w trybie ustawy o petycjach oraz o pisemne poinformowanie mnie o sposobie jej rozpatrzenia mailem na adres:

Z poważaniem,

Iwona Kowalska

Wyrażam zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję moich danych osobowych i rodzaju petycji.